

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Фаховий коледж
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія музичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методика музичного виховання в дитячих закладах
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Кременець – 2022

Дедю.О Методика музичного виховання в дитячих закладах : робоча програма нормативної навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2022. 16 с.

Розробник:

Дедю Оксана Йосипівна - викладач циклової комісії музичних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії музичних дисциплін. Протокол від « 31 » серпня 2022 року. № 1

Голова циклової комісії Олена НОВИК

1. Вступ

Українська освіта нині все більше спрямовується на запровадження європейських та світових засад. Це зумовлено суспільно-політичними та ідеологічними змінами, які відбулися в Україні. У "Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті", Законах України "Про освіту", "Про вищу освіту" чітко окреслені підходи до оновлення засад та змісту освіти з тим, щоб наша освіта у недалекому майбутньому змогла інтегруватися у світовий простір та повномірно забезпечувати реалізацію у навчальному процесі новітніх технологій розвитку особистості. Реалізувати складні завдання сучасної дошкільної освіти здатна нова генерація педагогічних кадрів, озброєна високоефективними технологіями і методиками розвитку та виховання дітей. Не стає винятком щодо цього методика музичного виховання дітей дошкільного віку. Ця галузь дошкільної педагогіки визначає потужне теоретичне та методичне підґрунтя, закладене впродовж багатьох десятиліть. Сьогодні зростає потреба модернізації системи професійної підготовки фахівців, здатних до ефективного здійснення музично-освітньої діяльності, творчості, рефлексії, постійного самовдосконалення, професійно-педагогічного та музично-виконавського розвитку. Досягнення цієї мети уможливорює вивчення здобувачами фахової передвищої музично-педагогічної освіти низки освітніх компонентів, чільне місце серед яких посідає навчальна дисципліна «Методика музичного виховання в дитячих закладах».

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика музичного виховання в дитячих закладах» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання		
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна		
	Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)			
Змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки:		
		2-й	3-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр		
		4-й	5-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1, 2, 1 самостійної роботи здобувача освіти – 49	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції		
		8 год.	18 год.	12 год.
		Практичні, семінарські		
		13 год.	12 год.	8 год.
		Самостійна робота		
9 год.	30 год.	10 год.		
		Вид контролю: екзамен у 6-ому семестрі		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 59 % / 41 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння, усвідомлення та практична реалізація майбутніми учителями музичного мистецтва теоретичних, методичних і практичних основ музичного виховання дітей раннього і дошкільного віку, закономірностей процесу музичного розвитку дошкільників, умов організації музично-педагогічної роботи з дітьми.

Завдання курсу:

- усвідомлене засвоєння завдань, змісту, форм та методів музичного виховання та навчання дітей дошкільного віку ;
- розвивати самостійність та творчі здібності майбутніх вихователів , музичних керівників дошкільних закладів;
- набуття студентською молоддю умінь проектувати, організовувати і реалізувати пізнавальні, розвивальні та виховні аспекти педагогічної взаємодії на музичних заняттях у дошкільних закладах;
- забезпечити професійну готовність майбутніх вихователів, музичних керівників до створення умов для особистісного розвитку дітей дошкільного віку та формування у них естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до українського та світового музичного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти мають бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК11 Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавальнорозвивальної діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК12 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва.

Програмні результати навчання

PH1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

PH5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

PH5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

PH14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

PH16 Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку.

PH17 Формувати національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії та методики музичного виховання дітей дошкільного віку.

Тема 1. Музика як вид мистецтва та її роль у вихованні дітей.

Музика та її функція соціалізації формування та розвитку особистості. Аналіз понять музичне виховання, музичне навчання та музичний розвиток. Інноваційні технології в галузі дошкільної освіти.

Тема 2. Сутність та завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.

Значення музики як виду мистецтва. Психофізіологічна природа впливу музики на людину. Поліфункціональні властивості музики. Сутність теорії і методики музичної освіти. Сучасні тенденції розвитку музичної освіти. Принципи музичного виховання. Завдання музичного виховання в дитячих закладах.

Тема 3. Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей

Принципи, зміст, форми й методи. Принцип гуманності, природо відповідності, зв'язок музичного виховання з національною культурою, принцип емоційності, зв'язок музичного виховання з життям, орієнтація на музично-

естетичні смаки та потреби дітей, принцип опори на практичну діяльність, принцип індивідуалізації та диференціації.

Методи: наочні, словесні, практичні.

Засоби: наочні, практичні, технічні.

Тема 4. Музично-дидактичні ігри у музичному вихованні дошкільників.

Зміст та специфічні особливості музичних занять у ДНЗ. Музично-дидактичні ігри, як один із принципів формування умінь слухати музику, розрізняти висоту, тембр, динаміку та тривалість звуку, що розвивають у дітей навички самостійної музичної діяльності, допомагають закріплювати їхні знання про музичні інструменти.

Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.

Тема 5. Діагностування рівня музичного розвитку дітей.

Діагностування рівня музичного розвитку – як один із елементів музичного виховання. Специфіка діагностування та індивідуальний підхід до діагностування музичного розвитку дітей дошкільного віку. Музичні здібності, навички, музичні знання, як складова показників діагностики.

Тема 6. Структура музикальності. Музичні здібності дітей.

Музичні здібності як складне структурне утворення. Індивідуальні особливості особистості, необхідних для різних видів музичної діяльності. Таблиця: Структура музикальності.

Тема 7. Вікові особливості музичного розвитку дитини.

Послідовність завдань і змісту музичного виховання на кожному віковому етапі. Навчально-виховні властивості музики. Сила впливу музики на особистість.

Тема 8. Особливості вокально-хорового розвитку дітей дошкільного віку .

Співи – як вид музичної діяльності дітей. Система співочих навичок. Методика навчання дітей співу. Музично-ритмічна діяльність дітей. Роль вихователя у навчанні дітей музично-ритмічних рухів.

Тема 9. Значення та завдання співу в закладах дошкільної освіти.

Види співацької діяльності. Завдання та навчання дошкільників співу. Вікові особливості розвитку дитячого голосу, його гігієна та охорона.

Тема 10. Основні співацькі навички та методики їх формування у дітей дошкільного віку.

Класифікація співацьких навичок. Співацька постава. Звукоутворення. Атака звуку. Звуковедення та його прийоми. Дихання. Артикуляція. Дикція.

Тема 11. Хоровий спів як вид музичної діяльності.

Хорові навички. Вокально-хорове виконання як основа музичного виховання дошкільнят. Взаємозв'язок співу з іншими видами музичної діяльності. Виховання співочої культури, загальний музичний розвиток, виховання духовної культури.

Тема 12. Методика навчання дошкільнят співу за віковими групами.

Методи та прийоми навчання співу. Розуміння дітьми основних диригентських жестів (увага, дихання, вступ, зняття, фермата).

Тема 13. Пісенний репертуар. Етапи роботи над піснею.

Пісні для певних вікових груп. Тематичний репертуар. Жанрові мініатюри. Пісні класичної будови. Розспівування, вокально-хорові вправи. Схема розучування одноголосної пісні на музичному занятті. Художнє виконання як завершальний етап роботи над піснею.

Змістовий модуль 3. Музичний фольклор – основа музичного виховання дітей дошкільного віку.

Тема 14. Музичний фольклор та поділ на групи.

Дитячий музичний фольклор: сутність, види, жанри, функції.

Тема 15. Особливості використання фольклору в роботі з дітьми дошкільного віку.

Принципи культуровідповідності, інтегративності, естетизації, системності та послідовності. Підбір творів дитячого музичного фольклору відповідно вікових груп. Твори музичного фольклору для слухання (згідно програмових вимог).

Тема 16. Музична ритміка.

Музична ритміка, її загальна характеристика та значення.

Види музично-ритмічних рухів. Методика навчання дошкільнят музичних рухів за віковими групами.

Тема 17. Гра на музичних інструментах.

Значення дитячого музикування для музичного та творчого розвитку дошкільників. Класифікація дитячих музичних інструментів. Дитяче оркестрове музикування.

Тема 18. Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності. Слухання музики.

Особливості музичного сприймання дошкільнят. Методи та послідовність розвитку в дошкільнят музичного сприймання. Зв'язок музичного сприймання з іншими психічними процесами: емоційними переживаннями, мисленням, мовою, уявою, пам'яттю. Слухання музики як процес відображення у свідомості дитини музичного образу.

Тема 19. Характеристика репертуару зі слухання музики.

Програмові вимоги щодо вибору репертуару. Вікові та індивідуальні особливості дітей даної групи, а також особливості певного регіону чи місцевості.

Основні вимоги до музичного репертуару – це доступність, виховна цінність художність творів.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекції	практ.	лаб.	с. р.
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії та методики музичного виховання дітей дошкільного віку					
Тема 1. Музика як вид мистецтва та її роль у вихованні дітей.	6	2	2		2
Тема 2. Сутність та завдання музичного виховання дітей дошкільного віку.	6	2	2		2
Тема 3. Принципи, методи та засоби музичного виховання дітей	6	2	2		2
Тема 4. Музично-дидактичні ігри у музичному вихованні дошкільників.	12	2	7		3

Разом за змістовим модулем 1.	30	8	13		9

Змістовий модуль 2. Психологічні основи музичного виховання дошкільників.					
Тема 5. Діагностування рівня музичного розвитку дітей.	4	2	1		1
Тема 6. Структура музикальності. Музичні здібності дітей.	4	2	1		1
Тема 7. Вікові особливості музичного розвитку дитини.	4	2	1		1
Тема 8. Особливості вокально-хорового розвитку дітей дошкільного віку .	5	2	1		2
Тема 9. Значення та завдання співу в закладах дошкільної освіти.	8	2	1		5

Тема 10. Основні співацькі навички та методики їх формування у дітей дошкільного віку.	8	2	1		5
Тема 11. Хоровий спів як вид музичної діяльності.	9	2	2		5
Тема 12. Методика навчання дошкільнят співу за віковими групами.	9	2	2		5
Тема 13. Пісенний репертуар. Етапи роботи над піснею.	9	2	2		5
Разом за змістовим модулем 2.	60	18	12		30

Змістовий модуль 3. Музичний фольклор – основа музичного виховання дітей дошкільного віку.					
Тема 14. Музичний фольклор та поділ на групи.	5	2	1		2
Тема 15. Особливості використання фольклору в роботі з дітьми дошкільного віку.	5	2	1		2
Тема 16. Музична ритміка.	5	2	1		2
Тема 17. Гра на музичних інструментах.	6	2	2		2
Тема 18. Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності. Слухання музики.	5	2	2		1
Тема 19. Характеристика репертуару зі слухання музики.	4	2	1		1
Разом за змістовим модулем 3	30	12	8		10
РАЗОМ	120	38	33		49

6. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методика розучування пісень для дітей молодшого дошкільного віку	6
2.	Методика розучування пісень для дітей середнього дошкільного віку	7
3.	Методика розучування пісень для дітей старшого дошкільного віку	6
4.	Написати сценарій свята. (наприклад свято осені, свято Миколая, новорічні ранки, свято мами, свято бабусі тощо).	6
5.	Методика проведення гри.	4

6.	Використання елементарних музичних інструментів на заняттях.	4
	Разом	33

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Діагностичне обстеження музичного виховання й розвитку дітей дошкільного віку.	4
2	Розвиток емоційно-вольової сфери, виховання емоцій, почуттів, самостійності, активності, працелюбності дітей в процесі музичної діяльності.	5
3	Активізація пізнавально-інтелектуальних здібностей дітей в процесі музичної діяльності, виховання спостережливості, співпереживання, відповідальності)	8
4	Виховання у дітей творчого ставлення до музики і музичної діяльності, розвиток ініціативності, креативності.	8
5	Характеристика музично-естетичного розвитку дітей перед вступом до школи на основі базового компоненту дошкільної освіти в Україні.	6
6	Мета і завдання, музично-естетичного розвитку дошкільників.	8
7	Розвиток загального емоційного відгуку на музику як шлях особистісного і зокрема музичного розвитку дитини	5
8	Формування морально-ціннісного ставлення дітей до навколишнього, до творів мистецтва, його авторів, одне до одного, до дорослих в процесі музичної діяльності.	5
	Разом	49

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в інтонуванні мелодичних конструкцій.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз музичних творів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

10. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: екзамен у 6-ому семестрі.

11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Методика музичного виховання»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який на високому рівні володіє теоретико-методологічними знаннями у сфері музичного виховання дітей дошкільного віку. Уміє максимально використовувати у педагогічній діяльності набуті знання і практичні уміння, успішно розв'язує проблеми особистісного розвитку учнів, формування у школярів музичної

культури, естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до українського та світового музичного мистецтва. Виявляє високий рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення, потребу в художньо-педагогічній діяльності, самовдосконаленні. Демонструє готовність до ефективного здійснення музично-виховної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє навчально-програмовим матеріалом у процесі розв'язання творчих завдань з курсу, однак допускає термінологічні помилки, не завжди логічно використовує теоретичні знання. Вирізняється стандартністю музично-педагогічного мислення. Потребує вдосконалення умінь та навичок, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни, розвитку рівня професійної мотивації.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних аспектів проблеми музичного виховання школярів, проте вони недостатньо глибокі та осмислені. Інколи демонструє алогічність у відтворенні навчального матеріалу. Виявляє вміння частково аналізувати теоретичні аспекти проблем музичного виховання школярів, проте робить неточні висновки. Не вміє застосувати здобуті знання для вирішення музично-педагогічних проблем, які виникають у процесі здійснення музично-освітньої діяльності.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для музично-освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти. Не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

13. Рекомендована література

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наук. кер. Піроженко Т. О; авт.. кол.: Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г. К.: Видавництво, 2021. 26 с.
URL:<https://pedpresa.com.ua/206188-bazovyj-komponent-doshkilnoyi-osvitynova-redakczyia.html>
2. Болгарський А. Г., Горобець Т. В., Шкоба В. А. Слухання музики у дошкільному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. Луцьк, ПВД "Твердиня", 2010 р. 180 с.

3. Ватаманюк Г. П. Музика в країні Дошкілля : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2008. 260 с. 3. Вільчковський Е. С., Денисенко, Н. Ф., Шевченко Ю. М.. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 128 с.
4. Вишпінська Я.М.. Теорія і методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 288 с.
5. Вільчковський Е. С., Денисенко, Н. Ф., Шевченко Ю. М.. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 128 с.
6. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. 196 с.
7. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огневюк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертутіна (та ін.) ; наук. ред. Г.В.Беленька ; Київ, ун-т ім. Б.Грінченка. К. : Київ, ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 440 с.
8. Лісовська Т. А. Теорія і методика музичного виховання : навчально-методичний посібник. Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. 330 с.
9. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.
10. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі: збірник методичних матеріалів / упор. І. А. Романюк. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 200с.
11. Нечай С. Музика розвиває, виховує, оздоровлює : навч.-метод. посіб. Київ: Світич, 2012. 144 с.
12. Новикова Г. П. Музичне виховання дошкільнят: посібник для працівників дошкільних навчальних закладів. Київ : Музична Україна, 2000. 202 с.
13. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.
14. Олексюк О. М., Ткач М. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.
15. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Київ : Освіта України, 2008.

16. Теорія та методика музичного виховання дошкільників: навчально-методичний посібник [для студентів педагогічних вузів] / упор. І.Ю. Підлипняк. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2017. 116 с.
17. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти. Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2014. 528 с.
18. Шевчук А. С. Прилучаємо дітей до музичної скарбниці. Дитина: метод, рек. до програми виховання і навчання дітей від 3 до 7 років. -2-ге вид., доопр., доповн. Київ : Богдана, 2004. С. 167-184.
19. Шевчук А. С. Розвиток дошкільнят у музично-руховій діяльності: навч.-метод. посіб. Київ: Вид. дім «Пікі і сні і»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с.